

ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา Social Business of Agricultural Co-Operative Based on Buddhist Principles

ฉวีวรรณ เกียรติโชคชัยกุล
Chavewan Kiatchokechaikul^๑

Received: *March 03, 2020*

Revised: *May 26, 2020*

Accepted: *May 27, 2020*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ (๑) เพื่อศึกษาความเป็นมาของสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร ธุรกิจเพื่อสังคม สภาพปัญหาและอุปสรรคของของธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตร (๒) เพื่อศึกษาการนำหลักพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกับธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ (๓) เพื่อศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก In- depth Interview และการสนทนากลุ่มเฉพาะ Focus Group Discussion ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งสหกรณ์ (co-operative) เนื่องจากเกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้มีต้นทุนแพง แต่ขายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำ มีหนี้สินฐานะยากจน และความไม่แน่นอนจากธรรมชาติ สหกรณ์การเกษตรหรือสหกรณ์อื่นๆถือเป็นองค์กรหรือสมาคมทางเศรษฐกิจที่ประชาชนหรือสมาชิกร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมแรง ร่วมใจและร่วมลงทุนเพื่อดำเนินธุรกิจที่สร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่มวลหมู่สมาชิก ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด สาเหตุที่เลือกวิจัยเฉพาะเจาะจงด้านสถานที่ ณ สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากเป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจควบคู่กับการดูแลสังคม และสิ่งแวดล้อม ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ และอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนบริหารคน บริหารงาน

คำสำคัญ : ธุรกิจเพื่อสังคม, สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์, หลักพระพุทธศาสนา,

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhist studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand Email: chavewan_k@hotmail.com

Abstract

This dissertation titled ‘Social Business of Agricultural Co-operative Based on Buddhist Principles’ has three objectives: (1) to study the history of Co-operatives, agricultural Co-operatives, social enterprises, the problems and obstacles of the social enterprises of agricultural Co-operatives, (2) to study the application of Buddhist principles to the social enterprises of agricultural Co-operatives at Sriprachan Agricultural Cooperative, and (3) to study social businesses of agricultural Co-operatives based on Buddhist principles at Sriprachan Agricultural Cooperative. This is a qualitative research through literature reviews, in-depth interviews. And Focus Group Discussion. The research found that the establishment of the Co-operative was caused by the abuse farmers received from middle-men, high costs coupled with low prices, unmanageable debt and the uncertainty arising from the environment. Co-operatives, be it agricultural or any other, are economic organizations set up by people or members to help each other according to a set of principles, joining forces, and capital to create a business for the mutual benefit of its members, Sriprachan Agricultural Cooperative, such as the application of the following Buddhist principles: five precepts (Benjasīla), four sublime states of mind (Brahmavihāra), the bases of social solidarity (Saṅgahavatthu), the path of accomplishment and basis for success (Iddhipāda) in the management of people, finances, and operations.

Keywords: Social Business, Sriprachan Agricultural Cooperative, Based on Buddhist Principles

๑. บทนำ

ระบบทุนนิยมแบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก คนที่มีทุนเป็นจำนวนมากขยายธุรกิจออกไปหลากหลายธุรกิจทั้งต่อธุรกิจเดิมและขยายธุรกิจใหม่เนื่องจากมีโอกาสมากกว่าคนอื่นโดยมุ่งหวังสร้างผลกำไรสูงสุดแล้วมาแบ่งกำไรให้เฉพาะกลุ่มผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในสังคมยุคใหม่ ซึ่งเราได้เห็นวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลก ตั้งแต่วิกฤติต้มยำกุ้งในประเทศไทย ตามด้วยวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐอเมริกา และวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศยุโรปที่ขยายวงไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในวงกว้าง ระบบทุนนิยมสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมและไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประเทศยากจนเท่านั้น พบว่าช่องว่างระหว่างคนรวยกับยากจนนับวันจะขยายกว้างมากขึ้น คนรวยจำนวนหยิบมือร่ำรวยล้นฟ้า ท่ามกลางคนมากมายมหาศาลที่อยู่อย่างยากจน ปากกัดตีนถีบ ความมั่งมีของประชากรครึ่งโลกจากฝั่งคนยากจนรวมกันมีความมั่งคั่งเพียงร้อยละ ๑ ของความมั่งคั่งทั้งสิ้นของโลก ในขณะที่ประชากรเพียงร้อยละ ๑ ของโลกในกลุ่มคนรวยสุดครอบครองความมั่งคั่งถึงร้อยละ ๕๐ ของโลก ความเหลื่อมล้ำไม่ใช่ปัญหาเฉพาะบุคคล หากแต่เป็นปัญหาที่จุดรั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจ คนที่ยากไร้มักจะมีสุขภาพแย่ ธนาคารโลกประเมินว่าก่อนสิ้นปี ๒๐๓๐ ประชากรโลก ๕๐๐ ล้านคนยังอยู่กับ “ความยากจนแร้นแค้น” (extreme poverty)^๒ ทั้งนี้ เมื่อคนจนยิ่งจนลงเพราะขาดโอกาสในทุกๆ ด้านก็จะส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศและจะเกิดการล่มสลายในที่สุด

ดังนั้น ในปัจจุบันกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจะให้ความสำคัญต่อการไม่สร้างปัญหาในระยะยาว ยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการดูแลสังคม ตอบโจทย์ของชุมชนและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมไม่ทำลายธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคิด Creating Shared Value: CSV กล่าวคือ นำวิธีการทางธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมโดยคำนึงถึงทรัพยากร และความเชี่ยวชาญหลักที่มี ตามที่ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ และมาร์ค เครเมอร์ ผู้ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องนี้เขียนไว้ ถือเป็นการพัฒนาต่อยอดเพิ่มเติมการทำ CSR หรือความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน^๓

จากหลักคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนาโดยเจาะจงขอบเขตพื้นที่ ณ สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามา

^๒ ชาญชัย คุ้มปัญญา, “สถานการณ์โลก”, ไทยโพสต์, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๘๐๐๙ (วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖): ๙.

^๓ พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, กลยุทธ์ธุรกิจคู่สังคม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒนา, ๒๕๕๖), หน้า๒-๓.

จำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลิตผล ธุรกิจการรับฝากเงิน และธุรกิจการให้บริการ โดยมีวิสัยทัศน์ “เป็นสหกรณ์ที่มีคุณภาพ ยึดหลักเบญจธรรมสหกรณ์มุ่งพัฒนาให้เป็นผู้นำด้านการบริหาร การตลาด และการบริการ เพื่ออยู่ในหัวใจสมาชิกอย่างยั่งยืน” มีภารกิจ ดังนี้

๑. บริหารและพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักเบญจธรรมสหกรณ์
๒. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ และสหกรณ์กับหน่วยงานที่เป็นพันธมิตร

๓. กระจายอำนาจการบริหาร การตลาด การบริการ เพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจในรูปแบบหนึ่งตำบลหนึ่งเครือข่าย

๔. เพิ่มบทบาทสหกรณ์ในการสร้างความพึงพอใจให้เกิดกับสมาชิก โดยการประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

๕. เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านเครดิตและด้านการเงิน สหกรณ์การเกษตร ศรีประจันต์ มีปรัชญาการบริหารงานที่ว่า งานต้องได้ผล คนต้องเป็นสุข สหกรณ์ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ ตามหลักสามห่วง สองเงื่อนไข ที่สอดคล้องกับภารกิจของสหกรณ์ ด้วยการดำเนินงานที่มีหลักคุณธรรม ยึดถือความซื่อสัตย์ เพื่อความสุขที่ยั่งยืนของสมาชิกในชุมชน^๔

สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ มีนโยบายการลงทุนที่คำนึงถึงผลประโยชน์และคุณค่าของสมาชิกและสังคมได้รับเป็นหลัก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงาน สหกรณ์และองค์กรอื่นๆ และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นมาศึกษาดูงานด้วย มีกิจกรรมโครงการและเงินทุนสนับสนุนสมาชิกในการเสริมสร้างรายได้อย่างชัดเจน ใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญขยายความรู้แก่สมาชิกและชุมชน มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แผนดำเนินงาน ติดตามประเมินผล หากพบปัญหาจะหามาตรการแก้ไขปัญหายุติวาทันทีเพื่อให้สมาชิกอยู่รอดและพึ่งพาตนเองได้^๕

จากหลักคิดข้างต้นสอดคล้องกับหลัก Triple Bottom line ของ John Elkington ที่เขียนในหนังสือเรื่อง Cannibal With Forks (1997)^๖ โดยนำหลักการนี้มาใช้ในการวัดเป้าหมายความสำเร็จและคุณค่าขององค์กร ซึ่งไม่เพียงแต่แสวงหากำไรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับชุมชนสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการทำธุรกิจที่มีผลกำไร สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์มีการบริหารจัดการโดยนำทรัพยากรและความเชี่ยวชาญหลักในการ

^๔ เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ “สหกรณ์ชั้นนำของไทย เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน”, หน้า๔-๕.

^๕ เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ “สหกรณ์ชั้นนำของไทย เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน”, หน้า๔-๕.

^๖ John Elkington, Triple Bottom line, Cannibal With Forks, 1997.

ประกอบธุรกิจเพื่อสมาชิกร่วมกันสร้างให้เป็นคุณค่าเชิงเศรษฐกิจและสังคม และดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียงไม่ทำอะไรที่เกินตัว ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ที่สำคัญมีการปลูกฝังเรื่องการพึ่งพาตนเองร่วมกันทำประโยชน์ต่อสมาชิก ชุมชน สังคม นอกจากนี้ยังได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตประจำวันและการบริหารงาน มีจริยธรรม เปิดเผยโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปลูกฝังความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

๑) เพื่อศึกษา ความเป็นมาของสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร ธุรกิจเพื่อสังคม สภาพปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตร

๒) เพื่อศึกษาการนำหลักพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกับธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์

๓) เพื่อศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์

๓. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา” นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาความเป็นมาของสหกรณ์ สหกรณ์แห่งแรกของไทยและการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย เป้าหมายและกระบวนการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อสังคม ตลอดจน สภาพปัญหาและอุปสรรคของธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตร ด้านบุคคลากร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมโดยนำหลักพระพุทธศาสนามาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับธุรกิจเพื่อสังคม และศึกษาถึงธุรกิจเพื่อสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาของสหกรณ์การเกษตร

๒) ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยจะศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทยและอรรถกถาภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และหนังสือพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) หนังสือที่มาและประวัติการก่อตั้งสหกรณ์ในประเทศไทย เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ การสหกรณ์ในประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร

การบริหารงานสหกรณ์ หนังสือธุรกิจกับศาสนา การลงทุนเพื่อสร้างผลกระทบที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หนังสือเศรษฐศาสตร์เพื่อความสุข หนังสือธุรกิจเพื่อสังคม หนังสือพอเพียงเพื่อยั่งยืน ยั่งยืนจากประโยชน์สุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือธุรกิจสร้างสรรค์พันธมิตรสังคม วิทยานิพนธ์ด้านสหกรณ์การเกษตร หนังสือประวัติสหกรณ์ ตำราเรียนสหกรณ์ หนังสือธุรกิจเพื่อสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน หนังสือการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

๓) ขอบเขตด้านพื้นที่

เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ทำวิจัยธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา เจาะจงที่สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ เพราะเป็นองค์กรธุรกิจแบบหนึ่งที่มีบทบาททางเศรษฐกิจเกือบทุกด้าน ตั้งแต่การผลิต การจำหน่าย การบริโภค มีผลดำเนินงานที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง มีกำไร ควบคู่กับการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม ตามคำยามของธุรกิจเพื่อสังคมอย่างครบถ้วน มีการน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารคน บริหารเงินและบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมถิ่น ทั้งการประกอบอาชีพ วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา ตั้งอยู่ เลขที่ ๓๗๑ หมู่ ๒ ถนนสุพรรณบุรี-ชัยนาท ตำบลศรีประจันต์ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๑๔๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๓๕-๕๕๑-๐๓๓

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร ธุรกิจเพื่อสังคม สภาพปัญหาของธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตร พบว่า สหกรณ์และสหกรณ์การเกษตรเป็นกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจมีระบบการทำงานร่วมกัน ดำเนินกิจการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจประโยชน์ร่วมกัน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่๖ ได้ทรงโปรดให้นำวิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน(ธนกิจ) จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย มุ่งช่วยเหลือแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของชาวนา และมูลเหตุในการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรคือ เกษตรกรมักจะขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ต้องไปพึ่งพิงกู้เงินนอกระบบ จากนายทุนท้องถิ่น เสียดอกเบี้ยแพงกว่าสถาบันการเงินมากและพบว่าเกษตรกรไทยจำนวนมากไม่มีที่ดินทำกินของตัวเองต้องเช่าที่ดินในราคาแพง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเพราะความรู้หนังสือ อีกทั้งต้นทุนการผลิตแพงทุกด้าน ขณะที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง จึงทำให้เกษตรกรไทยมีฐานะยากจน การจัดตั้งสหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตรเป็นหนทางหนึ่งในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเกษตรกร เพราะโดยเนื้อแท้แล้วเกษตรกรที่รวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์มีอุปนิสัยรักความสงบ สุภาพอ่อนน้อม รักความเป็นธรรม การดำเนินกิจการคำนึงถึงเศรษฐกิจของประชาชน มีสิทธิเสรีภาพ มีอิสรภาพและความเสมอภาค ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนการบริหารจัดการมีการแบ่งงานกระจายอำนาจโดยพยายามลดช่องว่างรายได้ของประชาชน เป็นสังคมที่มีการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน อุดมการณ์ของนักสหกรณ์จะแก้ปัญหา

เศรษฐกิจสังคมด้วยปัญญา สร้างความสามัคคีให้หมู่คณะ มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว ปกครองด้วย
สัจธรรมของสังคม” มีเป้าหมายสร้างความสุขให้แก่สมาชิกโดยยึดทางสายกลางในการประกอบ
ธุรกิจ เมื่อมีกำไรจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืน พร้อมกับนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารงานและ
การครองตน เช่น สิล ๕ หรือเบญจศีล ฯลฯ

ส่วนธุรกิจเพื่อสังคม คือ การทำธุรกิจที่ต้องการแก้ไขปัญหาของสังคมและ
สิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสร้างรายได้ พร้อมดูแลชุมชน และเป็นธุรกิจที่มีกลุ่มเป้าหมายชัดเจนว่า
คือใคร” ธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนี้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ทำให้สามารถ
พึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา มี
คุณสมบัติตามที่กล่าวมา การที่สหกรณ์ถูกมองว่ามีฐานะที่เป็นระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป้าหมาย
และกระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์เน้นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก มีความเกื้อกูล
ระหว่างกัน สหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งจะมีการวางแผนการผลิตทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ลด
การผูกขาดของพ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบ^๙

สำหรับปัญหาของสหกรณ์การเกษตร เช่น เรื่องเงินทุนดำเนินการที่มาจากเงินทุน
ของสมาชิกและเงินกู้จากภายนอก การรับมือกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็ว ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งบางเรื่องเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่อาจ
ควบคุมได้ อย่างไรก็ตามสิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการศึกษา อบรม เรียนรู้ที่จัดโดย
สหกรณ์และจากหน่วยงาน สถาบันภายนอก และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เหมาะสม
เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูก และอื่นๆ

๒) การนำหลักพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกับธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตร
ศรีประจันต์ อาทิ สังคหวัตถุ ๔ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ยังผลดีต่อองค์กรทำให้มี
การทำงานร่วมอย่างมีความสุข มีความสมัครสมานสามัคคี ประรณาดิตต่อกันมุ่งสู่เป้าหมาย
ด้วยกัน บุคคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความเอื้อเฟื้อรู้จักแบ่งปันต่อชุมชนรอบข้าง
สังคมดี ธุรกิจเติบโตไปกับสังคมและช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรและ
สังคมไปพร้อม ๆ กัน เพราะสังคหวัตถุ ๔ ประการที่ว่าเป็นเครื่องสงเคราะห์โลก ประดุจสลัก
เพลาควบคุมรถที่กำลังแล่นอยู่ได้อย่างปลอดภัย

^๙ กลุ่มเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์, การสหกรณ์ในประเทศไทย,
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา ๔, ๒๕๕๕), หน้า
๑๐.

^{๑๐} สถาบันไทยพัฒน์, เศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร: บมจ. โท
เทิล แอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่น, ๒๕๕๔). หน้า ๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายชูชาติ อินสว่าง, อดีตกรรมการผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์, ๒๔
พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

และการครองตนรักษาศีล๕ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มของเมาเป็นอย่างต่ำ คือคนมีศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม เรียกได้ว่าเป็นอารยชน มีธรรม นอกจากนั้นยังมี อธิปไตย๔ เป็นหนทางสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพคือ ฉันทะ ความพึงพอใจรักที่จะทำ ทำอยู่เสมอและทำให้ดียิ่งๆขึ้น วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร มีความเข้มแข็งอดทน จิตตะ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ วิมังสา คิด ทำอย่างไตร่ตรอง คิดหาเหตุผลเสมอ และพรหมวิหาร๔ ทำให้คนอยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยกันมีความสุข เพราะมีความเมตตาปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความกรุณาทำให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตามีความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และอุเบกขาการวางเฉยมีสติไม่ตีใจมากเกินไปไม่ทุกข์มากเกินไป^{๑๐} และโภกวิภาค๔ การแบ่งทรัพย์ออกเป็น ๔ ส่วน เพื่อใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์ ๒ ส่วน ใช้ลงทุนประกอบกิจการ และอีก๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

๓) ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ตามหลักพระพุทธศาสนา มีโครงสร้าง มีเป้าหมาย นโยบาย แผนงาน งบประมาณ และวิธีการบริหารจัดการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของสมาชิก ชุมชน มีกำไรในระดับที่พอประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงานและขยายการลงทุนสร้างความยั่งยืนในระยะยาว พร้อมดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ดังนี้

- การบริหารคน ทำกายใจให้แข็งแรงด้วยอธิปไตย๔ ซึ่งเป็นหนทางสู่ความสำเร็จทุกคนมีเป้าหมายอันเดียวกันและช่วยกันขับเคลื่อนให้สำเร็จ มีการแบ่งปัน มีจิตสาธารณะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีด้วยสังคหวัตถุ๔ สมาชิกของสหกรณ์ปฏิบัติต่อกันดุจครอบครัวเดียวกัน แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา พุดจาด้วยดีเรียก พี่ ลุง ป้า น้า อา และบริหารคนอย่างอบอุ่น ยุติธรรมด้วยพรหมวิหาร๔ เป็นหลักธรรมประจำใจให้ดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและได้อยู่ร่วมกัน

- ใช้หลักสันโดษในการหาเงิน ทำธุรกิจที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ชุมชน สังคม ลงทุนอย่างระมัดระวังรอบคอบ ประหยัด คุ่มค่า

- บริหารงานตามหลักกุศลมูล ๓ คือ ใช้ความรู้ ความสามารถ ฉลาดในการตัดสินใจ มีจิตสำนึกที่ดี มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานตามแนวทางสายกลาง รู้จักพอดี พอเพียง มีเหตุผลในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ

ผลลัพธ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้มีความสามารถในการแข่งขัน พึ่งพาตนเองได้ และมีโอกาสได้ช่วยเหลือสหกรณ์อื่นที่ประสบปัญหา เช่น ให้กู้ยืมเงิน หรือนำเงินไปฝาก ทนทานต่อความยากลำบากเมื่อเกิดวิกฤติ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ มีทุนดำเนินงาน ๔๐๐ ล้านบาท มีสมาชิกกว่า ๓,๘๐๐ ครอบครัว สร้างประโยชน์สุขร่วมกันระหว่าง

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: Dhammaintrend ร่วมเผยแพร่และแบ่งปันเป็นธรรมทาน, ๒๕๔๘.

สมาชิกสหกรณ์และสังคม โดยยึดหลัก การทำงานต้องได้ผล คนต้องเป็นสุข มีความเข้มแข็งโดยจะมีการวางแผนการผลิตทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ลดการผูกขาดของพ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบ^{๑๑}

๕. อภิปรายผล

องค์ความรู้ของธุรกิจเพื่อสังคมตามหลักพระพุทธศาสนาที่พบจากการวิจัย มี ดังนี้

๑. ส่งเสริมคุณธรรมนำหลักเบญจศีลหรือศีล๕ พรหมวิหาร๔ อิทธิบาท๔ สังคหวัตถุ๔ มาใช้ในการครองตน บริหารเงินและการบริหารงาน ทำให้สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์มีความมั่นคง เติบโต

๒. ค่านิยมและวัฒนธรรมถิ่นของสังคมเกษตรกรรมมีความสอดคล้องการประเพณีปฏิบัติของสังคมชาวพุทธ เช่นทำบุญตักบาตร สร้างเครือข่ายทำประโยชน์เพื่อชุมชน สังคมร่วมกันระหว่าง “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน จัดทอดกฐินทุกปีบำรุงพระพุทธศาสนา รณาดำหัวผู้อาวุโสในเทศกาลปีใหม่ไทย

๓. plugged สำนึกด้านจริยธรรม จะมีการอบรมตอกย้ำในวันที่ ๖ ธันวาคมของทุกปี

๔. เสริมสร้างการแบ่งปันสู่ชุมชน สังคมรอบข้าง เช่นจัดงานวันเด็กทุกปี เลี้ยงอาหารแจกของขวัญส่งเสริมให้เด็กเป็นคนดีของสังคม ให้ทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๕. ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจึงมีการไหว้พระ ท่องศีล๕ ทุกครั้งก่อนประชุม ทั้งประชุมย่อยและประชุมใหญ่

๖. สร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ปรับพฤติกรรมเพื่อความยั่งยืน

๗. สร้างสหกรณ์ให้เป็นที่พักของสมาชิกเปรียบบ้านหลังที่สอง มีความสามัคคีในหมู่คณะ สร้างความผูกพันระหว่างสหกรณ์กับสมาชิกดูคนในครอบครัวเดียวกัน เป็น ลุง พี่ ป้า น้า อา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ทอดทิ้งในยามทุกข์ยาก ให้โอกาส ใครจะทุกข์ สุขก็มาที่สหกรณ์เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของสมาชิกทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ

๘. สร้างโอกาสแก่สมาชิกที่ประสบความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติให้เงินไปลงทุนใหม่ ปลอดดอกเบี้ย ๕ เดือน

๙. สร้างงาน สร้างอาชีพเสริม เพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกชุมชน และสังคม

๑๐. ส่งเสริมวิชาความรู้ โดยให้การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) มาใช้สถานที่ฟรีเพื่อเปิดสอนให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือได้เล่าเรียน

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายชูชาติ อินสว่าง, อดีตกรรมการผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๑๑. สร้างมาตรฐาน เป็นสหกรณ์ตัวอย่างที่ดีและเป็นที่ศึกษาดูงานของสหกรณ์ทั้งในและต่างประเทศ เช่น อินเดีย ญี่ปุ่น เวียดนาม

๑๒. สร้างการเปลี่ยนแปลง ทำสิ่งใหม่ในโครงการนาแปลงใหญ่ให้สมาชิก ๗๐ ครอบครัว มาใช้พื้นที่ทำกินพร้อมสนับสนุนเงินทุน ลดต้นทุนการผลิต ปลุกข้าวที่มีคุณภาพราคาดีเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีของการรวมกลุ่ม สร้างอำนาจต่อรอง

๑๓. สร้างตลาดกลางข้าวเปลือกแห่งแรกของจังหวัดสุพรรณ มีตาชั่งเที่ยงตรง รับซื้อในราคามาตรฐานตามที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด โดยสหกรณ์เป็นคนกลางให้สมาชิกมาขายโดยตรงกับโรงสี

๑๔. มีจิตอาสาหมอดินไปอบรมให้ความรู้เรื่องดินปรับสูตรให้เหมาะกับเนื้อดิน มีเครื่องผสมปุ๋ยให้บริการ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย

๑๕. สร้างสำนึกจิตสำนึกแบ่งปันช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัย ไฟไหม้บ้านช่วยรายละ ๓๐,๐๐๐ บาท เกิดวาทภัยบ้านเสียหายช่วยรายละ ๑๐,๐๐๐ บาท ตั้งสมาคมช่วยเหลืองานฌาปนกิจโดยหักเงินของสมาชิกคนละ ๒๐ บาท ต่องาน ช่วยเหลือเมล็ดพันธุ์หลังน้ำท่วม

๑๖. รักษาวินัยทางการเงิน มีโครงการปลดหนี้ให้สมาชิกเพื่อไม่ให้ไปกู้เงินนอกระบบ พร้อมส่งเสริมการประกอบธุรกิจสมาชิกเพิ่มรายได้ และให้ลด ละ อบายมุข

๑๗. ส่งเสริม ดูแลกลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ โดยจัดอบรมนำองค์ความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตพึ่งพาตนเอง

๑๘. ปลุกฝังจิตสำนึกรักธรรมชาติ ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ด้วยการนำสมาชิกไปปลูกป่า และเข้าร่วมโครงการจิตอาสากับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๑๙. สร้างทางเลือกใหม่ให้สมาชิกที่ไม่สามารถชำระหนี้สินสหกรณ์ทางสหกรณ์จะไม่ฟ้องร้องแต่ให้นำโฉนดที่ดินมาฝากไว้ที่สหกรณ์แล้วมาซื้อคืนภายใน ๕ ปี

๒๐. ส่งเสริมสุขภาพโดยณรงค์ให้สมาชิกสหกรณ์ดูแลสุขภาพ ด้วยการออกกำลังกายทานอาหารที่มีประโยชน์ ลดการใช้สารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

๒๑. ส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้ก้าวทันโลกด้วยการไปศึกษาดูงานด้านสหกรณ์ที่ประเทศญี่ปุ่นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสหกรณ์อื่นๆ ในประเทศ

๖. องค์ความรู้ใหม่ (Originality and New Body of Knowledge)

Sripajan Model

ศรีประจันตโมเดล : BIG-Tech

B: Buddhism	น้อมนำหลักพระพุทธศาสนา
I: Integrity	มีความซื่อสัตย์
G: Governance	ด้วยหลักธรรมาภิบาล
T: Technology	สู่นวัตกรรมนำทาง

ค่านิยมสู่ความยั่งยืน : SRIPAJAN

S ociety	→	ทำเพื่อสังคม
R esponsibility	→	ด้วยความรับผิดชอบ
I nterest	→	สร้างงาน เสริมอาชีพ
P articipation	→	ร่วมกันขับเคลื่อน
A ccountability	→	รับผิดชอบต่อการตัดสินใจ
J ustice	→	ยุติธรรมไม่ลำเอียง
A voidance	→	หลีกเลี่ยงความชั่ว
N ature	→	ฟื้นฟูธรรมชาติ

SRIPAJAN Model มีความหมายดังนี้

B: Buddhist สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์นำหลักพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ สังคัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารคน บริหารเงิน และบริหารงาน สมาชิกกว่า ๓,๘๐๐ ครั้วเรือนนับถือศาสนาพุทธ มีการปลูกฝังหลักธรรมตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นสมาชิก ทำให้สมาชิกสหกรณ์นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน สอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมถิ่นที่คนในอำเภอสรีประจันต์ นิยมทำบุญใส่บาตรตอนเช้า ทำบุญตามประเพณีของชาวพุทธร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน เมื่อมีประชุมกรรมการ ประชุมสมาชิกจะกราบพระสวดมนต์ก่อนทุกครั้ง

I: Integrity ปลุกฝังวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ สร้างหนี้อย่างพอเพียง มีหนี้ต้องใช้หนี้ หากมีปัญหาพร้อมยึดมั่นผ่อนปรน บริหารงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ร่วมทุกข์ร่วมสุขมุ่งการทำงานให้ได้ผลคนมีความสุข

G: governance ส่งเสริมธรรมาภิบาล ในการครองตน การบริหารเงิน บริหารงาน ไม่กอบโกยประโยชน์ระยะสั้นที่สร้างปัญหาระยะยาว มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีเหตุผล มีความรับผิดชอบในการตัดสินใจ สร้างคุณค่า มีคุณธรรมและสร้างภูมิคุ้มกัน หลีกเลียงอบายมุข ปลุกฝังให้เป็นคนดี

T: Technology ส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่ นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการทำเกษตรกรรม เพื่อลดต้นทุนการผลิตและให้ผลผลิตดีขึ้น เช่นใช้เครื่องหยดเมล็ดพันธุ์ ปรับสภาพดินให้เหมาะสม ลดการใช้สารเคมี นำระบบIT มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้สมาชิกเข้าถึงง่ายและรวดเร็ว ด้วยทำWebsite, Line, face Book ของสหกรณ์

สำหรับค่านิยมสู่ความยั่งยืนของธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ ตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า การดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้นั้น มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย น้อมนำหลักธรรมมาบริหารคน บริหารเงิน บริหารงานโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ดีสืบต่อกันมา กรรมการ ผู้บริหาร สมาชิกทุกคนช่วยเหลือสังคมทำประโยชน์ต่อสาธารณะ สนับสนุนการศึกษาด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่บุตรธิดาของสมาชิกเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมองค์ความรู้ให้สมาชิกและชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีเพื่อปรับตัวให้ทันและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า นำมาใช้ประโยชน์ต่อสมาชิก ชุมชน สังคม เช่น

เปิดโอกาสให้ สมาชิก หน่วยงาน องค์กรต่างๆมาใช้สถานที่หรือที่ทำการของสหกรณ์ ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเช่น เปิดให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาออกโรงเรียน(กศน.) ใช้เป็นสถานที่สอนหนังสือ เปิดเป็นตลาดนัดชุมชนเพื่อให้สมาชิก และชาวชุมชน นำของมาขายหารายได้ ให้เป็นสถานที่จัดงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่สำคัญทุกฝ่ายมีความตั้งใจในการทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีวินัย ซื่อสัตย์ทั้งกรรมการ ผู้บริหาร และสมาชิก มีการระดมความคิดร่วมกันขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของสมาชิกให้ได้ตามเป้าหมาย สร้างงาน สร้างรายได้ พร้อมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อลูกหลานในอนาคต

รวมทั้งรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ มีวินัยทางการเงิน สหกรณ์เป็นที่พึ่งของสมาชิกไม่ว่าจะทุกข์หรือสุขก็มาที่สหกรณ์เพราะมีเจ้าหน้าที่พร้อมให้คำปรึกษา แบ่งปัน ต้อนรับด้วยดีพูดจาอย่างญาติมิตรทำให้อุ่นอกล้ำค้าย โดยให้ความเสมอภาคกับทุกคนไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง ส่งเสริมศีลธรรม ปลุกฝังความซื่อสัตย์ มีจิตใจที่เป็นกุศล ตั้งใจทำบุญเข้าวัดซึ่งเป็นวัฒนธรรมถิ่นด้วย สร้างจิตสำนึกที่ดีให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีใจแบ่งปันเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

๗. สรุป

ธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งผลให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน มีเงินทุนดำเนินงานกว่า ๔๐๐ ล้านบาท มีสมาชิกกว่า ๓,๘๐๐ คน สามารถแข่งขันเชิงธุรกิจได้ มีความทนทานต่อความยากลำบากรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สร้างประโยชน์สุขร่วมกันระหว่างสมาชิกของสหกรณ์และชุมชน โดยยึดคติ “การทำงานต้องได้ผล คนต้องเป็นสุข” ส่งผลให้สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์มีการเติบโตก้าวหน้าแม้ภาวะเศรษฐกิจจะซบถดถอยก็ตาม เป็นแหล่งเรียนรู้ สหกรณ์อื่นๆขอเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับโล่พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ในฐานะสหกรณ์อันดับ ๑ ของประเทศไทยที่มีความโดดเด่นด้านการบริหารจัดการ ขณะเดียวกันประธานและกรรมการผู้จัดการต่างก็ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติหลาย ๆ ด้าน ทั้งเรื่องการบริหารงาน จิตสาธารณะ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับหลักหลักคิด Creating Shared Value: CSV กล่าวคือ นำวิธีการทางธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมโดยคำนึงถึงทรัพยากร และความเชี่ยวชาญหลักที่มี ตามที่ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ และมาร์ค เครเมอร์ ผู้ซึ่งเป็นคนคิดในเรื่องนี้เขียนไว้ ถือเป็นการพัฒนาต่อยอดเติมเต็มการทำ CSR หรือความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน และหลักคิด Triple Bottom line ของ John Elkington ที่เขียนในหนังสือเรื่อง Cannibal With Forks (1997) โดยนำหลักการนี้มาใช้ในการวัดเป้าหมายความสำเร็จและคุณค่าขององค์กร ซึ่งไม่เพียงแต่แสวงหากำไรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญกับชุมชนสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการทำธุรกิจที่มีผลกำไร

๘. ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรเอารูปแบบการทำธุรกิจเพื่อสังคมของสหกรณ์การเกษตรตามหลักพระพุทธศาสนา ไปเผยแพร่ให้กับสหกรณ์อื่นๆ นำไปปรับใช้ตามหลักการ “เมื่อเปลี่ยนวิถีคิด ชีวิตก็เปลี่ยนไป” เพื่อให้เกิดพลังร่วมตามอุดมการณ์ของสหกรณ์อย่างเข้มแข็ง โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่ช่วยผลักดันให้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปลูกฝังเป็น DNA ของสหกรณ์ทุกประเภท พร้อมทั้งนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารธุรกิจ ซึ่งการทำธุรกิจเพื่อสังคมต้องกำหนดยุทธศาสตร์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีตัวชี้วัด ผลลัพธ์ที่วัดผลได้ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา รู้เขารู้เรา รู้ทันการเปลี่ยนแปลง ให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี นำข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ดูแลสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

๒) ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

ควรส่งเสริมให้เกิดธุรกิจเพื่อสังคมที่มีการลงทุนสร้างผลกระทบในด้านที่มุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นซึ่งเป็นแนวโน้มของการทำธุรกิจที่กำลังได้รับความนิยมทั่วโลก โดยดูได้จากเวทีการประชุมผู้นำของประเทศที่พัฒนาแล้ว และเวทีผู้นำทางด้านเศรษฐกิจให้ความสำคัญและมีการผลักดันให้เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลกอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความรุนแรงทางสังคมในทุกๆ ด้าน ที่สำคัญมุ่งแก้ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ หลักการทำธุรกิจเพื่อสังคมมองถึงความยั่งยืนและกำไรในระยะยาว ไม่แสวงหาผลกำไรเพียงระยะสั้นๆ โดยมีโครงสร้างดังนี้ มีกลุ่มเป้าหมายชัดเจน คุณค่าหลักคือตอบโจทย์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีช่องทางการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีโครงสร้างการหารายได้ ต้องมีจุดเด่นหรือคุณค่าที่แตกต่างจากคู่แข่งในตลาด มีทรัพยากรหลักที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ มีพันธมิตรที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ มีค่าใช้จ่ายหลักของธุรกิจที่สัมพันธ์กับรายได้ มีการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และการทำธุรกิจต้องมีการบริหารความเสี่ยงในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงปัญหาที่อาจจะเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ต้องนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค มาสังเคราะห์ มองภาพให้เห็นว่ามีโอกาสจะเกิดขึ้นหรือไม่เพียงใด เมื่อเกิดแล้วจะรุนแรงหรือไม่ มีมาตรการรองรับไว้หรือไม่ จะทำอย่างไรเพื่อลดผลกระทบเมื่อเกิดปัญหาคือ มีการวางแผนรองรับแล้วหรือยังและเพียงพอทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหรือไม่ เพื่อความมั่นคงของธุรกิจในอนาคต แนวคิดการทำธุรกิจเพื่อสังคม เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่๙ คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งรัฐบาลไทยบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่๙ (ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๕๕-๒๕๕๙) สืบเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี ๒๕๔๐ และการล่มสลายของระบบทุนนิยมที่มุ่งเอาผลประโยชน์สูงสุดปลาใหญ่กินปลาเล็กและการปิดกั้นจากชาตินิยมที่รุนแรงในอดีต

๓) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. เพื่อให้ประจักษ์แจ้งควรมีการวิจัยเรื่อง ดัชนีความยั่งยืนของสหกรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม จะได้ทราบถึงตัวชี้วัดดัชนีความยั่งยืนว่าควรมีอะไรบ้างที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น ช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะได้ลดลง

๒. การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคง เพื่อชี้ให้เห็นว่า การนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารคน บริหารเงินและบริหารงาน ทำให้มีจิตสำนึกที่ลดการฉ้อโกง มีการบริหารงานที่รอบคอบระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อเงินออมของสมาชิกที่ฝากความหวังและเพื่อความมั่นคงในอนาคต

๓. การวิจัยเรื่อง ดัชนีความสุขของสมาชิกสหกรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนา จะได้รับทราบว่าความสุขของคนอยู่ที่เงินเป็นตัวตั้ง หรือความสุขที่แท้จริงอยู่ที่สังคมดี มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ช่วยเหลือแบ่งปันคุณญาติมิตร และไม่เอาเปรียบกัน ความสุขแบบไหนที่คนต้องการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐ - ๒๕๕๖.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

ชาญชัย คุ้มปัญญา, “สถานการณ์โลก”, ไทยโพสต์, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๘๐๐๙ (วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖): ๙.

เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ “สหกรณ์ชั้นนำของไทย เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน”, หน้า ๔-๕.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, กลยุทธ์ธุรกิจคู่สังคม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒน์, ๒๕๕๖), หน้า ๒-๓.

กลุ่มเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์, การสหกรณ์ในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา ๔, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐.

สถาบันไทยพัฒน์, เศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร: บมจ. โทเทิล แอ็ค เซ็สคอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

สัมภาษณ์ นายชูชาติ อินสว่าง, อดีตกรรมการผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, การสหกรณ์ในประเทศไทย, (ม.ป.ท.: ม.ป.ป.).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: Dhammaintrend ร่วมเผยแพร่และแบ่งปันเป็นธรรมทาน, ๒๕๔๘.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. การสหกรณ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕.

กลุ่มเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์. การสหกรณ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัดสาขา ๔, ๒๕๕๕.

ภาษาอังกฤษ

John Elkington, **Triple Bottom line**, Cannibal With Forks, 1997.

